
Дікунова Олена Анатоліївна, завідувачка інформаційно-
бібліографічного відділу бібліотеки
Криворізький державний педагогічний університет
ORCID 0000-0002-2021-524X

УДК 027.7:908(477.63):004.4

**ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ЕЛЕКТРОННИХ
РЕСУРСІВ З КРАЄЗНАВСТВА
(НА ПРИКЛАДІ БІБЛІОТЕКИ КРИВОРІЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ)**

О. А. Дікунова

Криворізький державний педагогічний університет
Бібліотека

Анотація: Проаналізовано систему краєзнавчих бібліотечних ресурсів в електронному середовищі бібліотеки Криворізького державного педагогічного університету. Акцентовано особливу увагу на створенні електронних бібліографічних посібників з краєзнавства. Обґрунтовано необхідність корпоративної взаємодії в краєзнавчій діяльності бібліотек регіональних закладів вищої освіти.

Ключові слова: бібліотечне краєзнавство, краєзнавча бібліографія, краєзнавчі електронні ресурси, краєзнавча діяльність бібліотек, бібліотеки закладів вищої освіти.

На сучасному етапі розвитку історичної україністики помітно посилюється інтерес дослідників до минулого рідного краю. З цього погляду актуалізується місце й роль історичного краєзнавства, яке стає все більш важливою галуззю знань з історії. Саме крізь призму минувшини рідного краю краще зрозуміти своєрідність поступу регіональних і, навіть, загальнонаціональних процесів на українських теренах. З кожним роком динаміка історико-краєзнавчих досліджень істотно змінюється. Суттєво розширюється перелік проблемних питань, які стають об'єктами історико-краєзнавчих студій. Це органічно пов'язано з підвищенням суспільної уваги до історії окремих регіонів, до вивчення так званої «малої батьківщини».

Бібліотечне краєзнавство є одним із пріоритетних напрямів бібліотечної науки та практики, що сьогодні потребує вироблення нових методологічних підходів, пов'язаних зі зміною соціальної ролі бібліотеки в суспільстві, всебічним використанням інформаційно-комунікаційних технологій, змінами потреб в інформації краєзнавчого змісту. Відома дослідниця, авторка фундаментальних праць з бібліотечного краєзнавства Наталя Кушнарєнко наголошує: «саме краєзнавчі інформаційні ресурси бібліотек вважають ексклюзивним, особливо корисним сегментом, здатним суттєво збагатити зміст і структуру глобального соціокомунікаційного простору. Збирання, опрацювання, зберігання, розповсюдження та ефективного використання інформації з краєзнавства через організоване спілкування та обмін за допомогою бібліотек є пріоритетним завданням представництва України в умовах інформатизації суспільства на локальному, регіональному, національному й світовому рівнях» [3, с. 111].

Центрами краєзнавчої бібліографії є, як правило, обласні універсальні наукові бібліотеки, але у процес виробництва та розповсюдження краєзнавчих бібліографічних ресурсів долучаються й бібліотеки регіональних закладів вищої освіти.

Створення та популяризація краєзнавчих ресурсів, продуктів і послуг є одним із важливих завдань діяльності бібліотек ЗВО в напрямку підвищення якості інформаційно-бібліографічного сервісу й задоволення краєзнавчих потреб користувачів. Упровадження в практику краєзнавчої роботи бібліотек використання можливостей Інтернету сприяє інтеграції

краєзнавчих ресурсів, організації швидкого доступу до них, популяризації електронних продуктів.

Дослідження з історичного краєзнавства Криворіжжя мають достатній науковий потенціал і потребують глибокого вивчення й ретельного аналізу. З цього погляду, важливим напрямком краєзнавчої діяльності бібліотеки Криворізького державного педагогічного університету (КДПУ) є поширення регіонально-історичних знань серед студентської молоді, стимулювання наукового краєзнавчого пошуку.

Процес активного впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій у бібліотеці КДПУ наповнює новим змістом і змінює форми традиційної краєзнавчої діяльності, сприяючи підвищенню ролі електронних ресурсів з краєзнавства.

На підставі дослідження представниці харківської наукової школи з бібліотечного краєзнавства Марини Кузнецової щодо видової класифікації краєзнавчих електронних бібліотечних ресурсів, продуктів і послуг як цілісної системи, виокремлено сім взаємопов'язаних їх видів: бібліографічні; довідкові; інформаційні; корпоративні; пошукові; програмні; технологічні [2, с. 25].

Розглянемо представлені на вебсайті бібліотеки КДПУ *бібліографічні краєзнавчі електронні ресурси, продукти й послуги*, які є результатом аналітико-синтетичного опрацювання друкованих та електронних документів з краєзнавства [1].

Краєзнавчі електронні бібліографічні покажчики:

«Мое славетне Криворіжжя» – бібліографічний покажчик, мета якого – привернути увагу до дослідження історії міста, проблем сьогодення Кривбасу, активізувати культурно-історичні традиції, спрямувати наукові краєзнавчі дослідження на розв'язання соціально-економічних, екологічних, культурно-мистецьких та освітніх питань (<https://drive.google.com/file/d/0B1Ugk1fhA47HM1NRb295dV9hRmc/view>). Наразі готується друге видання покажчика (доповнене, виправлене й перероблене).

У бібліографічному покажчику «Видатні постаті науки та культури Придніпров'я» представлено матеріали про життя й діяльність відомих знакових особистостей Дніпропетровщини й Криворіжжя – відомих учених, культурних діячів, письменників, художників, музикантів (<https://drive.google.com/file/d/0B1Ugk1fhA47HaXF6UGtJRWJ2cUU/view>).

До 85-річчя заснування Криворізького державного педагогічного університету підготовлено бібліографічний покажчик «Освітньо-інтелектуальний центр Дніпропетровщини», створений із метою максимального виявлення й аналізу друкованих джерел та електронних ресурсів з історії навчального закладу від інституту професійної освіти до потужного університету, становлення й розвитку факультетів, кафедр, наукових шкіл, вивчення науково-педагогічної спадщини відомих учених (<https://drive.google.com/file/d/0B1Ugk1fhA47HT2o0TDEydjzdaUE/view>).

У сучасних умовах одним із засобів представлення наукової діяльності закладу вищої освіти та просування в суспільстві наукових досліджень як окремих провідних учених, так і наукових колективів є біобібліографія.

Інформаційно-бібліографічним відділом бібліотеки започатковано створення й видання серій *біобібліографічних покажчиків*, присвячених діяльності на ниві освіти й науки провідних учених університету, відомих в Україні та за її межами науковців (*серія «Пам'яті професорів Криворізького педагогічного»*, *серія «Вчені-ювіляри Криворізького педагогічного»*, *серія «Знакові постаті Криворізького педагогічного»*) (<https://kdpu.edu.ua/biblioteka/resursy/bibliohrafichna-produktsiia/bibliohrafichni-pokazhchyky/1098-biobibliohrafichni-pokazhchyky.html>).

У покажчиках подано біографічний нарис, що містить характеристику найважливіших напрямів професійної та громадської діяльності відомих учених; хронологію основних дат життя й діяльності; бібліографію науково-методичної спадщини; представлено матеріали про життєвий шлях і науково-педагогічну й суспільну діяльність; наукові школи вчених. Покажчики дають змогу відтворити реальні образи вчених, відстежити формування й розвиток їх наукових ідей, розкрити внесок у історичні, краєзнавчі, педагогічні й методичні дослідження.

Укладені за науково-обґрунтованою методикою біобібліографічні покажчики вчених слугують рекламою потужного інтелектуального потенціалу КДПУ й формуванню його авторитетного іміджу.

Краєзнавчі віртуальні книжкові виставки представляють літературну творчість відомих майстрів словесного мистецтва Криворіжжя (<https://kdpu.edu.ua/biblioteka/diialnist/kraieznavcha-diialnist/mediaresursy/kraieznavchi-virtualni-vystavky.html>).

Бібліографічні огляди нових надходжень краєзнавчих видань започатковано інформаційно-бібліографічним відділом бібліотеки КДПУ. Наразі представлено анотовані бібліографічні огляди «Історія Криворіжжя в краєзнавчих виданнях» (нові надходження до фонду бібліотеки за 2017 р. (<https://drive.google.com/file/d/1HcdztFrnsV2fLaRSmaimcKXJyBzUDYtY/view>)), 2018 р. (<https://drive.google.com/file/d/1fzkU3MuO5oIOoGaKGbVnSy1ALJ32XQTY/view>), 2019 р. (<https://drive.google.com/file/d/1T87cS5rjdozKq5pomSEiFEB7nr3SyCJ0/view>)).

Бібліографічні рекомендаційні списки краєзнавчої тематики, підготовлені фахівцями бібліотеки КДПУ, також презентовано в розділі «Краєзнавча діяльність» (<https://kdpu.edu.ua/biblioteka/diialnist/kraieznavcha-diialnist/kraieznavcha-literatura-ta-bibliohrafiia.html>).

На вебсайті бібліотеки в розділі «Віртуальна бібліографічна довідка» представлено *списки літератури* (виконані бібліографами довідки краєзнавчого характеру) на замовлення користувачів. Списки містять джерела з фонду бібліотеки й електронні ресурси відкритого доступу з посиланням на повні версії (<https://kdpu.edu.ua/biblioteka/posluhy/virtualna-bibliohrafichna-dovidka/896-virtualna-bibliohrafichna-dovidka.html>).

Таким чином, електронне середовище дає змогу досягти одночасної презентації краєзнавчих знань (документів, інформації про край), і результатів краєзнавчої бібліографічної діяльності бібліотеки, тобто розкрити їх системно.

Отже, фахівці бібліотеки КДПУ, виробляючи власні електронні бібліографічні ресурси, створюють свої унікальні сторінки в електронному бібліографічному краєзнавчому репертуарі регіону, України, світу.

Таким чином, зростання краєзнавчих інформаційних запитів, активне підвищення інтересу до вивчення історії рідного краю, дослідження національної культурної спадщини регіону визначили краєзнавчу роботу одним із провідних напрямів бібліографічної діяльності бібліотеки КДПУ. Створення й представлення у відкритому доступі краєзнавчої електронної бібліографії здійснюють кваліфіковані фахівці бібліотеки, що дозволяє стверджувати, що система електронних ресурсів з краєзнавства засвідчує високий рівень сучасного стану краєзнавчого потенціалу бібліотеки.

Формування, поширення й постійне оновлення краєзнавчих ресурсів в електронному середовищі бібліотек закладів вищої освіти міста Кривий Ріг, ймовірно об'єднання в корпоративну мережу, а також подальше освоєння невичерпних можливостей мережі Інтернет – важливі перспективні напрями бібліографічної краєзнавчої діяльності.

Корпоративність, як універсальний механізм міжбібліотечної співпраці бібліотек ЗВО, може використовуватися на різних етапах бібліотечно-інформаційної діяльності. У залежності від ступеню інтеграції бібліотечної краєзнавчої корпорації зорганізується єдиний соціокомунікаційний простір бібліотек, який сприятиме розповсюдженню існуючих традиційних та електронних ресурсів з краєзнавства, створенню оригінальних краєзнавчих інформаційних продуктів і впровадженню нових віртуальних послуг. Процес корпорації забезпечить безперешкодний і оперативний доступ до бібліотечних ресурсів з краєзнавства, які будуть представлені в якісних корпоративних краєзнавчих електронних базах даних, зокрема й повнотекстових.

Таким чином, фахівці бібліотек закладів вищої освіти, оволодіваючи новітніми технологіями й працюючи за перспективними напрямками краєзнавчої діяльності в електронному середовищі, зможуть удосконалити власну інформаційну краєзнавчу діяльність, розширити її межі, забезпечити електронними ресурсами велике коло користувачів, обмін краєзнавчою інформацією. Спільне створення власних оригінальних краєзнавчих бібліографічних ресурсів, продуктів і послуг дозволить бібліотекам ЗВО посісти належне місце серед інших постачальників інформації з краєзнавства в регіоні.

Успішна реалізація корпоративної діяльності допоможе бібліотекам стати конкурентоспроможними установами на ринку інформаційних краєзнавчих інформаційних ресурсів, продуктів і послуг, справжніми осередками в поширенні інформації з краєзнавства в мережі Інтернет, ефективно поєднуючи в своїй краєзнавчій діяльності традиційні бібліотечні напрями, які формувалися впродовж тривалого часу їх існування, з новітніми напрямками бібліотечно-інформаційної діяльності.

Література:

1. Краєзнавча діяльність [бібліотеки Криворізького державного педагогічного університету][Вебсайт]. 2020. URL: <https://kdpu.edu.ua/biblioteka/diialnist/kraieznavcha-diialnist.html>
2. Кузнецова М. Класифікація бібліотечних електронних ресурсів з краєзнавства як платформа функціонування їхньої цілісної системи. *Вісник Книжкової палати*. 2009. № 6. С. 24–28.
3. Кушнарєнко Н. М. Бібліотека як соціально-комунікаційний центр краєзнавства. *Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. пам'яті Петра Тронька, Київ, НІБУ, 22 листопада 2015 року. Київ, 2015. С. 111–114.

ФОРМИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ БИБЛИОГРАФИЧЕСКИХ ЭЛЕКТРОННЫХ РЕСУРСОВ ПО КРАЕВЕДЕНИЮ (НА ПРИМЕРЕ БИБЛИОТЕКИ КРИВОРОЖСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА)

Е. А. Дикунова

Криворожский государственный педагогический университет
Библиотека

Аннотация: Проанализирована система краеведческих библиотечных ресурсов в электронной среде библиотеки Криворожского государственного педагогического университета. Акцентируется особое внимание на создании электронных библиографических пособий по краеведению. Обоснована необходимость корпоративного взаимодействия в краеведческой деятельности библиотек региональных высших учебных заведений.

Ключевые слова: библиотечное краеведение, краеведческая библиография, краеведческие электронные ресурсы, краеведческая деятельность библиотек, библиотеки высших учебных заведений.

**FORMATION OF THE SYSTEM
OF BIBLIOGRAPHIC ELECTRONIC RESOURCES
FOR LOCAL HISTORY
(ON THE EXAMPLE OF THE LIBRARY OF THE KRIVYI RIH
STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY)**

O. Dikunova

KrivyiRih State Pedagogical University
Library

Annotation: The system of electronic library resources on local history in KryvyiRih State Pedagogical University library is analyzed. Emphasis is made on creating electronic bibliography on local history. The necessity of corporate cooperation on local history research in regional higher education establishments' libraries is substantiated.

Key words: *local history in libraries, bibliography on local history, electronic resources on local history, local history activities in libraries, higher education establishments' libraries.*